ISTORIA

INCEPUTULUĬ ORAŞULUĬ

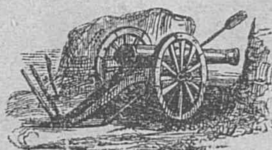
BUCURESCĬ,

ASTĂḌI CAPITALA ROMÂNIEĬ,

ŞI RESEDINŢA I. S.

CAROL I DE HOHENZOLLERN,

DOMNITORUL ROMÂNILOR.

BUCURESCĬ 1870.

Tipografia Ión Weiss, strada Batiştea Nr. 46.

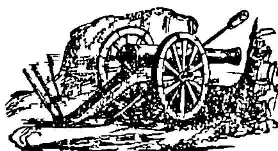
ISTORIA
INCEPUTULUĬ ORAŞULUĬ
BUCURESCĬ,

ASTĂḌI CAPITALA ROMÂNIEĬ,

ŞI RESEDINŢA I. S.

CAROL I DE HOHENZOLLERN,

DOMNITORUL ROMÂNILOR.

BUCURESCĬ 1870.

Tipografia Ión Weiss, strada Batiştea Nr. 46.

DEDICATA

Excelenţieĭ Séle DD. mareluĭ Ban, general şi cavaler a maĭ multor ordine imperatescĭ

Constandin Herăscu Năsturel

Maiorul D. PAPPASOGLU

În anul 1870.

Excelenţie!

„Sentimentele cele maĭ nobile ale fie-căruĭ cetăţén să cer de a fi treĭ, ânteiŭ a respecta şi a iubi biserica luĭ, al doilea a venera şi a respecta pe magnaţiĭ cetăţiĭ luĭ şi al treilea a iubi pe concetăţeniĭ seĭ ca pe nisce fraţĭ dintr'un légăn.

Ilustra şi vechia familie a Herăştilor Năsturel, descendentul din nobilile coloniĭ Romane, aŭ fost tot-d'a-una cea maĭ de căpetenie în ţéra nóstră cum şi în oraşul nostru Bucurescĭ.

Istoria Românieĭ este plină de faptele cele laudabile de bravură şi de ajutórele ce acéstă ilustră familie, aŭ făcut tot-d'a-una Românilor.

Vrednicul de tótă veneraţiunea Logofătul Constantin Năsturel, fiul mareluĭ Ban Şerban Năsturel

se vede la anul 1730 aridicând din temelie Sft. biserică a suburbieĭ Dobrotésa, ce era fondată cu 400 anĭ înainte de către strămoşi seĭ şi care fu ânteia biserică aridicată la începutul oraşuluĭ Bucurescĭ dupe cum veţĭ vedea în descrierea, ce puтuĭŭ face în broşura mea.

Excelenţia vóstră încă din tinereţe nu aţĭ pregetat a vě pregăti în brava scólă a armateĭ rusescĭ, ca să vě întórceţĭ în patrie şi să respândiţĭ folósele şi sciinţele ce le aţĭ cules în acea gloriósă armată.

Excelenţia vóstră, dupe ce v'aţĭ botezat de grindina glónţelor inimiculuĭ comun, sub gloriósele drapele a aceĭ brave armateĭ, scóla Excelenţieĭ vóstre, voind ca cu chiar primejdia vieţeĭ Excelenţieĭ vóstre, să exersaţĭ învěţăturile ce le aţĭ cules. La anul 1830, ca un adevěrat Român aţĭ îmbrăţişat cariera armelor Române şi aţĭ priimit însărcinarea îngrijireĭ equipamentuluĭ oştireĭ nóstre la a eĭ organisaţie, aţĭ priimit a fi unul din instructoriĭ cavaleriĭ Române, când şi ea se organiza, în fine retrăgându-vě din brava oştire rusă, şi înrolându-vě în acea a patrieĭ Excelenţieĭ vóstre a'ţĭ priimit a fi colonel adjutant, în timp consilier, şi învěţătorul principiilor ostăşescĭ, venerabiluluĭ fost Domn Alexandru Ghica.

Excelenţia vóstră v'aţĭ numit maĭ târdiu mare Ban şi general al tóteĭ oştiriĭ Româneseĭ, când am avut onóre a'mĭ fi şi mie şef, căcĭ mě aflam servid sub drapelele eĭ, încă de la anul 1830 al organisaţieĭ respectându-vě tot-d'a-una ca pe un părinte şi bun general al meŭ.

Aceste patriotice fapte ale Excelenţieĭ vóstre, respectul ce datorez ca Român şi cetăţén, ilustreĭ şi nobileĭ familiĭ de Năsturel, m'a făcut ca să vĕ rog prea plecat, Exelenţie, să bine-voiţĭ cu acea nobleţă a sufletuluĭ, ce vĕ caracteriséză, să priimiţĭ dedicaţiunea aceste ale mele culegerĭ istorice pentru începutul oraşuluĭ Bucurescĭ, vatră nobilă şi păḑită de Dumneḑeŭ, a gloriosilor nostri străbunĭ, şi pe cât vĕ rog', a fi indulgent către greşalele ce veţĭ întimpina în descrierea mea, să fiţĭ tot atât şi creştin a proecta ajutórele ce se cuvine a da S-teĭ Bisericĭ din suburbia Dobrotésa cu patronagiul Buneĭ-Vestirĭ şi St. Parascheva, ce fu aridicată de două orĭ, de către venerabiliĭ străbunĭ aĭ Excelenţieĭ vóstre şi care astăḑĭ stă ruinatâ, neavênd mijlóce a'şĭ priimi şi ea înfrumuseţarea într'un secol, pe când cele maĭ multe Sf. bisericĭ din capitala nóstră se vĕd ardicate în splendórea ce ele merită, maĭ cu sémă că acest Sf. locaş fiind cel dintîiŭ fondat în or. Bucurescĭ, s'a onorat chiar de Mircea-Vodă cel bătrên, când 'şĭ aŭ mutat în Bucurescĭ reşedinţa din Tîrgovişte, şi când aŭ ḑidit Sf. Biserică de la palatul sĕŭ (Curtea-Veche). căcĭ i aŭ dat tot acest patronagiŭ a Buneĭ-Vestirĭ, ce l'aŭ găsit la ânteia biserică făcută de Năstureĭ în oraşul Bucurescĭ.

Vĕ rog dar Excelenţie să bine-voiţĭ a priimi din parte'mĭ cele maĭ înalte consideraţiunĭ şi respectuosul devotament ce vĕ păstreḑ tot-d'a-una.

Bucurescĭ în Martie 1870.

Major D. Pappasoglu.

Domnilor lectorĭ!

Nicĭ un Român nu trebue să fie descuragiat de întunerecul ce învălue timpul începutuluĭ or. Bucurescĭ, capitala Românieĭ; de şi istoriciĭ trecutuluĭ nu ne aŭ lăsat nicĭ o cunoscinţă posĭtivă de cât nisce descrierĭ în diferite epoce, icĭ şi colea despre acest frumos nume al oraşuluĭ nostru, căcĭ póte eĭ aŭ ţinut maĭ mult la fapte de cât la descrierĭ, dar suntem toţĭ datorĭ ca să scrim ceea ce, cu scrupulositate ocupându-ne, vom putea descoperi şi care pot fi maĭ aprópe de adevĕrŭ; apoĭ chiar acele descoperirĭ ce vom puté face, observându-se de către cititoriĭ ceĭ eruditĭ şi cu cunoscinţe archeologice pot fi şi ele desbătute şi de către dênşi cu resonamente şi aşa maĭ departe urmându-se, ne vom putea apropia de adevĕratul început al fondăriĭ capitaleĭ nóstre. Să nu lăsăm timpul a trece, nicĭ aniĭ asa grămedĭ pe ignoranţa nóstră, căcĭ aşa nu vom putea trage lauda şi recunoscinţa viitoruluĭ, nicĭ apreciarea streinilor, care necontenit în viitor vor visita capitala nóstră; de aceea orĭ cine, pe cât cunóscem, să venim a desvolta prin diferite publicaţiunĭ, fiind că chiar aceĭ onor. Redactorĭ aĭ foilor publice vor priimi desvoltările nóstre cu bucurie şi se vor simţi mîndri a umplea şi eĭ paginele diarilor lor cu asemenea descoperirĭ necunoscute încă pînă acum pentru fondarea nobileĭ vetre a strebunilor noştri. Intr'o vreme dar pe cînd

se desvóltă tóte sciinţele în secolul nostru, pe cînd chemarăm de părinţĭ aĭ căminuluĭ glorioşilor noştri strămoşĭ pe un Prinţ din cea maĭ înaltă şi ilustră familie din Europa luminată, pe CAROL I, Domnitorul Românilor, şi ELISABETA, Dómna Sa, pe protectoriĭ săracilor şi sprijinitoriĭ religiuneĭ părinţilor noştri, şi pe când se edifică şi se organiséză, se preface şi se înfrumuseţéză sub patronagiul Mă_riilor lor; tot ce este românescŭ.

Am socotit a trage maĭ ântêiŭ un vĕl asupra tutulor calamităţilor, ce aŭ trecut peste nenorocita nóstră ţéră, în curs de 5 secole, cele din urmă, ş risipind orĭ ce întuneric în privinţa începutuluĭ oraşuluĭ nostru de bucurie, şi légăn al prunciei mele, să daŭ la lumină acéstă mică broşură cu descrierea culegerilor ce am putut face maĭ apropiate de adevĕr. Rugând pe cititorĭ, nu numaĭ a nu'mĭ critica scrierea, dar a se sili şi D-lor ca fiĭ aĭ aceste nobile vetre, a scri despre orĭ ce cunoscinţe saŭ acte istorice vor poseda pentru dînsa, şi aşa să putem sosi la descoperirea adevĕruluĭ aşteptat de toţĭ Româniĭ pentru acest oraş pădit de D-ḑeŭ, iubit de fii luĭ şi adorat de toţĭ streiniĭ ce l'aŭ visitat. —

„Dîmboviţă, apă dulce! cin' te-o bea nu se „maĭ duce."

———

Inceputul orașuluĭ Bucurescĭ

CAPITALA ROMÂNIEĬ.

Archeologia este Teologia.

,,Aplaudînd maĭ întîiŭ ingeniósele culegerĭ ce s'aŭ putut face, pentru începutul acestuĭ nobil oraș, arătate în ,,Revista Română" pe la ani 1860—61, salut cu dragoste de Român pe eruditți eĭ autorĭ.

Tradițiile ce se ḑic de Bucur ciobanu că el a fondat o bisericuță a Sf. Tănase de la Radu-Vodă, și că după numele seŭ s'a numit orașul, sunt cu totul neesacte, fiind că după tóte studiile și observațiunele ce am maĭ putut face în urma publicări tabloului meŭ cu acea bisericuță la anul 1859, am putut descoperi, că acea mică bisericuță a fost fondată tot de fondatorul monastiri Radu-Vodă, Alesandru-Vodă, fiul luĭ Mircea ciobanu la anul 1568, (de aceea póte s'a ḑis că este a ciobanuluĭ) și că ea a fost înființată ca cimitirul călugărilor ivirenĭ din monastirea Sf. Treimĭ, fondată de acest Domn, pentru că curtea monas-

tiri, strîmtă fiind, nu aveaŭ loc de îngropare; apoĭ pe lîngă frumuseţea eĭ după cum o descrie Patriarhul Antiohiĭ Macarie (vedĭ „Revista Română“ 1861, pag 341), care veni în ḑilele luĭ Constantin-Vodă, Brăncoveanu, nu putea fi ea ocolită şi cu mulţimea mormintelor, după cum se dovedesce şi din grămădirea ósemintelor din acea cămară de ḑid, ce se vede la spatele aceleĭ bisericuţe, şi de aceea aŭ pus'o şi sub patronagiul Sf. Atanasie, care se pune precum şi al Sf. Laḑăr pe la tóte cimitirile cum şi a Adormiri Maici Domnuluĭ.

Oraşul Bucurescĭ este început mult maĭ de'naintea luĭ Mircea-Vodă cel bătrîn, pot ḑice că pe la anul 1328, (după cum opiniaḑă şi Sulţer, istoricul) pe când acel contingent considerabil de oştire ce fu trimis de Ioan I. Basarab în ajutorul regeluĭ Mihail Stratemir se întorsese de peste Dunăre (vedĭ prescurtarea de istoria Românilor de Ión Heliade Rădulescu pag. 90) şi pe când toţĭ Româniĭ plinĭ de bucurie că căştigase prima bătălie, înprotiva craiuluĭ Ungariĭ Carol Robert, care inundase ţara, în vremea acestuĭ Domn (ce era al 5-lea din Basarabĭ), avênd cu dînsul călugărĭ catolicĭ, trimişĭ de papa la curtea sa

deghisațĭ în ofițerĭ aĭ armateĭ sale, și care venea a detrona pe Domn, de a schimba și religia Românilor prin propaganta lor, și pe care încolțindu'ĭ Româniĭ prín strîmtorile munților, îĭ prăpădiră cu totul, abia scăpînd Regele Carol deghiḑat cu atîțea ostașĭ, câțĭ lua altă dată în vînătóre, care strîmtóre pînă în ḑioa de astăḑĭ păstréḑă numele de piatra Craiuluĭ asupra Rucăruluĭ pe Dâmbovicĭóră. Iată ce se scrie de către un cronicar contimporan ungur despre acéstă isbîndă a Românilor:

„Și s'aŭ făcut acolo ucidere prea mare și „aŭ căḑut mare număr de oștenĭ, de Principĭ, „și de Magnațĭ acolo periră treĭ propositĭ; „Andreĭ propositul Albeĭ regale, sub cance-„lariul regeluĭ și bărbat onorabil, apoĭ „Mihaĭ propositul din Poșiga, și Nicolae pro-„positul din Alba Transilvanieĭ, Andreĭ Ple-„bénul fratele, Pătru din dominicanĭ, bărbat de „omenie, aŭ priimit cu toțĭ paharul morțiĭ „cel amar, pentru că în capetele lor Români „aŭ bătut cue de lemn, omorîtus'aŭ și preoțiĭ „care eraŭ capelani regeluĭ, luatus'aŭ multe „arme de Românĭ, vestminte scumpe, pungĭ „pline de banĭ. Regele mutîndușĭ vestmintele „și armele se tranvesti în ale luĭ Decu fiul luĭ „Dionisiŭ, pe care creḑîndu'l a fi regele amar

„l'aŭ omorît, éră regele ab'a scapă cu vre o „câţĭ-va credincioşĭ."

Atuncĭ dar, de acéstă bucurie că aŭ câştigat prima bătălie, aŭ biruit pe regele şi s'a scăpat ţéra şi religiunea, maĭ mulţĭ Românĭ fiind amestecaţĭ şi cu alţi de peste Dunăre, ce veniseră cu întórcerea contigentuluĭ oştiri luĭ Ión I. Basarab, venind cu dênşi şĭ multe familiĭ de peste Olt, care se coborîră prin plutire pênĕ la Olteniţa (acest nume a remas de atuncĭ satul Olteniţi) fiind atuncĭ Oltenia unită şi supusă corónei Domnuluĭ, şi alegênd loc maĭ favorabil pentru vitele şi facerea cătunelor lor, aŭ poposit pe malul stîng al Dîmboviţi, pe locul unde se află astădĭ suburbiile Dobrotésa, Apostolul, Staicu, Sîrbiĭ, Oltenĭ, Sf. Treime, Céuş-Radu, Jicniţa şi Udricanĭ (acésta păstrédă numele luĭ Udrişte, Banul Năsturel care maĭ târdiŭ 'şĭ făcu palatul sĕŭ, aprópe de acéstă suburbie, făcênd şi Sf. Biserică cu patronagiul Sf. Vinerĭ,) dând atuncĭ la tótă acéstă întindere numirea de palanga bucurieĭ, adică: tabara cea triumfătóre, cea plină de bucurie şi de atuncĭ 'ĭ rămase şi numele de Bucurescĭ. (Vedĭ hrisovul monastiri Raduluĭ Vodă pentru astă numire de palangă

al menţionatuluĭ tărîm de unde s'aŭ început oraşul Bucurescĭ).

Iar unul din Magnaţi cei marĭ aĭ Românilor ce se numi Năsturel (nu ştiŭ daca nu va fi contele Henrih saŭ Heré Năsturel dupe al căruia nume este şi moşia Herăşti în drumul dela Bucurescĭ spre Olteniţa). Căutând loc de a face şi o Biserică, a găsit cea maĭ frumósă posiţie pe délul stîng al Dîmboviţi, avênd în vale vederea bălţi ceĭ marĭ a Broştenilor cu pădurea ce ocolea acele două marĭ délurĭ, pe care este astăḑĭ monaştirea Raduluĭ Vodă şi Sf. Atanasie, şi cu care puteaŭ a comunica ceĭ din Bucurescĭ, numaĭ prin podiştĭ plutitóre şi stătătóre, şi acolo pe acel loc să numea Lupeştĭ, căcĭ chiar bătrîni spun că le povestea părinţi lor că întorcea vitele din acea pădure şi baltă, pênĕ nu însera că le strica lupi, acolo aveaŭ şi morile lor. Pe acel dél al părţeĭ stîngĭ al Dîmboviţi ḑidi Năsturel şi Sf. Biserică cu patronagiul Buneĭ-Vestirĭ, conrĕspunḑênd că vestea ce de bucurie a isbîndeĭ Românilor, în protiva ereticilor; acéstă Biserică este pênĕ astă-ḑĭ şi eserséḑă cultul divin, numinduse Sf. Biserică a suburbieĭ Dobrotésa, calea Văcăreştĭ, colórea de Albastru, éră când cauta locul de

a edifica Biserica, fiind limba bulgară maĭ o-bicĭnuită, saŭ ḑis Dobrotésa, care se tîlmăcesce în limba românéscă „aicĭ este bine,“ şi de atuncĭ aŭ remas numele loculuĭ Sf. Bisericĭ de Dobrotésa, de unde saŭ numit şi tótă su-burbia. Pe tărîmul dar al aceşteĭ palange saŭ al tabereĭ celeĭ noĭ s'aŭ aşeḑat, Românĭ, Bul-garĭ şi Oltenĭ şi de atuncĭ aŭ rĕmas şi nu-mirea suburbiilor, Sîrbi, Staicu şi Oltenĭ fă-cânduşĭ acolo, şi acel Năsturel case marĭ la spatele Biserici, a cărora ruine a stat pênĕ la anul 1855, apoĭ aŭ dispărut, locul însă se ştie, căcĭ l'am vĕḑut şi eŭ, ca nnul ce sunt pro-prietar şi şeḑător de 22 de anĭ în acéstă su-burbie a Dobrotesi. Acésta dar este cea d'ân-têiŭ Biserică ce s'aŭ ardicat în oraşul Bucu-rescĭ de némul luĭ Năsturel, éră nu aceea a Sf. Atanasie care mnlt maĭ târḑiŭ s'a făcut, pentru cimitir monastireĭ Sf. Treimi a luĭ Radu Vodă. Vorbind însă de acéstă Sf. Biserică, trebue să arăt că după trecerea de 400 anĭ, un Constantin Năsturel fiŭ al Banuluĭ Şerban Năsturel, vĕḑênd acéstă Biserică fondată de strămoşi luĭ în fórte mare ruinare o a prenoit la anul 1730, (veḑĭ inscriptiunea în piatră de d'asupra uşeĭ acestiĭ St. Bisericĭ,) şi a lăsat în séma rudelor séle ce şedeaŭ în dosul

Biserici şi din care aŭ trăit în acele case pênĕ la anul 1840, o femee ce să ḑicea că este discedintă din acea nobilă şi ilustră familie a Năstureilor. Apoĭ tot din acéstă ilustră familie, nu departe de tărîmul ce am arătat, ce se numea palangă drept pe uliţa centrală aŭ maĭ aridicat şi o Biserică cu patronagiu Sf. Vinerĭ, lîngă casele cele marĭ a luĭ Udrişte Năsturel, despre a căruia nume saŭ numit şi suburbia din vecinătatea palatelor sale Udricani.

Si aşa oraşul Bucurescĭ se începea pe acea vreme de la suburbia Dobrotésa, să înpopula cu cele-l-alte suburbiĭ arătate maĭ sus şi se întindea din an în an pe uliţa centrală a Jigniţi (magaḑiile oraşuluĭ de reservă pentru vremurĭ de fómete pe locul astăḑĭ a luĭ Hilel Manuach) şi mergea spre móră (acum la str. Bărăţieĭ) drept, şi de acolo, pe dinaintea bălţi tîrguluĭ Cucu, saŭ maĭ în urmă scaunile vechĭ şi aşa la Sf. Sava în dreptul, unde în urmă s'aŭ edificat de Mateĭ Vodă Basarab monastirea Sărindarul saŭ carantanul cum o numeşte patriarhul Antiohieĭ Macarie, unde era şi hramul cu 40 de martirĭ, éră în vremea luĭ Constantin-Vodă Brăncovénul, acest patriarh aŭ sevîrşit Sf. leturghie într'însa şi de

acolo să întreîa în ocol pe calea Mogoşóeĭ pînă în casele Mogoşeştilor, astădĭ ale Brăncovénuluĭ lîngă podu de la Dudeştĭ, éră d'acolo pe marginea stîngă a Dâmboviţi ţiind linia dréptă pînă la podu Gîrli, din calea Giurgiuluĭ maĭ la urmă numită podu Beiliculuĭ, acest ocol, saŭ acest spaţiŭ era al or. Bucureştĭ. Iată şi familiele ce şedea atuncĭ în acest spaţiŭ al Bucureştilor şi maĭ cu sémă pe calea centrală a oraşuluĭ care astădĭ se dice calea Văcăreşti: Năsturei Herăsci, Filipesci, Măcesci, Greceni, Arionesci, Pălesci, Brătăşeni, Locusteni, Ogrădeni, Melicescĭ, Recuţi, Voinesci, Dedulesci, Borănesci, Bălăceni, Băleni, Văcărescĭ, Băreşti, Grădişteni, Bărcănesci, Slătineni séu Papazolesci, Cucuresci, Cantacusini, Brăncoveni, Dáneşci, Mogoseşci, Popesci şi maĭ în urmă Ghiculesci.

Vorbind despre or. Bucurescĭ, voiesc a arăta şi o apă ce mergea în acea vechime prin mijlocul acestuĭ oraş şi adapă o parte considerabilă din el; acea apă îşĭ avea isvórele eĭ din potriva astădĭ a icóneĭ, adică de unde şi pênĕ astădĭ se vede Baltă.

Acéstă apă plécă dela balta menţionată şi trece prin suburbia Oţetari, Batiştea şi Scaunele şĭ forma o baltă pe locul unde este

astădĭ vechia carvasara, ferăriile vechĭ şi unde se vinde rogojinele şi lemnăriile, adică în cósta grădini de astădĭ a luĭ Sf. George, acea baltă era încongiurată cu trestie şi cu sălciĭ şi aprópe de dînsa se făcea tîrgul saŭ piaţa, căcĭ acolo era scaunele de pescăriĭ şi măcelăriĭ şi de manufacturile brute şi se numea tîrgul Cuculuĭ căcĭ în tóte primăverile Bucurescenii acolo audeaŭ căntênd cucul, acésta aŭ apucat'o şi ceĭ ce aŭ trăit pînă la 1800. Din acea baltă se scurgea două gârliţe, cea dintîiŭ 'şĭ lua cursul pe dinaintea loculuĭ astădĭ al Bărăţieĭ, şi eşind în calea Tîrguluĭ-d'afară în răspîntie unde era şi móra, pleca drept în apa Dâmboviţi la gura de astădĭ a pieţi ceí micĭ, saŭ atuncĭ a colţuluĭ cetăţueĭ Curtea veche, despre care voĭ vorbi maĭ nainte. Altă rămurea de gârliţă ca şi cea dintêiŭ pleca tot din acea baltă a tîrguluĭ Cucu, pornea drept spre calea Tîrguluĭ-d'afară, şi, trecând d'a curmedişu, acea cale pe la colţul oteluluĭ de Londra astădĭ, trecea prin proprietatea cunoscută nouă a luĭ Băltăreţu (acelea aŭ fost casele luĭ Dan vistierul la anul 1594, unde aŭ tras enicerul turc cu aceĭ 2000 spahiĭ, când veni a prinde pe Mihaĭ Vitédul, şi care case fură arse de Mihaĭ cu tunurile în

nóptea cănd prăpădi pe turcĭ) şi de acolo trecând prin curtea caselor, astădĭ dise ale luĭ Mareş, pe marginea cimitiruluĭ catolic, se strecora prin răspîntiile Lucacĭ, şi trecând pe la spatele grădini luĭ Banu Udrişte Năsturel, unde astădĭ este uliţa Udricani, ese la răspîntiele suburbieĭ Oltenĭ, trecând la vale prin acea suburbie, astădĭ uliţa Ovreilor, se varsă pe lîngă Jigniţă (magadiile de bucate) în apa Dămboviţi, astădĭ pe lîngă pórta D luĭ Sulacolu, acéstă ramură de apă se numea apa spurcată, căcĭ, tóte necurăţeniile oraşuluĭ Bucurescĭ se asvîrlea pe dînsa.

Pe marginea acesteĭ ape aŭ fost aşedată tabăra luĭ Stefan Batori la anul 1476, adică pe tărîmul cel spaţios şi înalt unde este astădĭ suburbia şi biserica Lucacĭ, de unde serise Sibinenilor (vedĭ Şincaĭ vol. II, pag. 96) şi unde maĭ în urmă aveaŭ Văcăreşti palatele lor, iar astădĭ casele luĭ Cerlenti.

Acum să venim şi la fortăreţa saŭ cetăţuia din Bucurescĭ făcută pentru scop strategic în apărarea căĭeĭ învasiunilor despre Orient, după cum se făcea cu mare rezon menţiune în „Revista Română" din anul 1861, şi care se numea în limba otomană la ghecet adică la trecătóre. Vreme didiriĭ acesteĭ for-

tereţe neapărat că trebue să fie nu departe de vremea începutuluĭ oraşuluĭ Bucurescĭ şi că trecătórele din Giurgiŭ şi Olteniţa urma a fi pe calea Calicilor saŭ Caliţi şi a luĭ Şerban-Vodă. Astădĭ este érăşĭ probabil că pe la Văcăreştĭ saŭ Vitan nu putea trece vre-o oştire căcĭ era bălţĭ şi marĭ mocirle ale Dâmboviţi şi ale bălţi Colintini (colea în tină saŭ ocolină căcĭ ocolea Bucuresci. Iată dar o descriere lămurită ce pot face şi eŭ acesteĭ citadele saŭ întărire de apărare, atât a ora Bucurescĭ cât şi a căilor de invasiunĭ, spre capitala de atuncĭ Tîrgovişte. M'am ocupat fórte mult cu acéstă descoperire, împins de două plăcerĭ, I-iu de plăcerea archeologieĭ şi a strategieĭ şi al II-a de marea veneraţiune şi dorul ce am păstrat în sufletul meŭ răposatuluĭ meŭ părinte Andreĭ N. Pappasoglu din Slătinenĭ, el fiind din acea familie a Slătinenilor, ce s'aŭ strămutat din oraşul Slatina pe la anul 1648 (după cum atestédă documentele familieĭ mele, ce am, adică: ale străbunilor meĭ, Constantin Slătineanu poroclit de turcĭ Pappasoglu căcĭ era fórte pios cum şi...... şi care cumpărînd marĭ proprietăţĭ hanurĭ şi grădinĭ prin maĭ multe locurĭ în capitala nóstră, a cumpărat şi maĭ tótă par-

tea dréptă a uliţi astădĭ a Covacilor care era pe tărîmul aceleĭ citadele.

Suvenire antice despre acésta ţin astădĭ numaĭ hărtiĭ, căcĭ proprietăţile aŭ dispărut, ţiŭ un inel de saphir, calitate bună piatră căt o alună, ce aŭ fost găsit de lucrătorĭ când săpa temeliile pe tărîmul fosteĭ curţĭ Domneştĭ, devenită proprietate a părinteluĭ meŭ, ţiŭ o mare tavă de tun de fer spart.... şi cu o mică ghiulea pe calibrul luĭ, găsit maĭ în urmă când s'a săpat temeliile binalelor ce s'aŭ edificat pe acel tărîm, ţiŭ şi un cuţit, Iatagan turcesc, încrestat cu slove multe de aur, acesta a fost érăşĭ găsit de reposatul meŭ părinte într'o pivniţă veche de ale fostuluĭ palat domnesc.

Acum să venim la descrierea citadeleĭ, cum am putut culege şi eŭ din bătrînĭ. Luînd de basă colţul hanuluĭ roşu în răspîntiele poduluĭ Caliţeĭ, adică marginea dréptă a uliţiĭ Şelarilor, acolo era pórta cea de sus a cetăţui, care era drept în potriva trecătóreĭ poduluĭ Dâmboviţeĭ, acéstă pórtă pênĕ în dioa de astădĭ, o numesc bătrâniĭ în treĭ felurĭ.

I. Pórta de sus, II pórta mică şi al III pórta de fier, de acolo continuă didul cetăţiĭ gros, făcut de bolovanĭ marĭ de piatră de

Prahova, cărămidă şi çiment pênĕ la pórta mare saŭ cea centrală, (pe sub acéstă pórtă intra nenorocitul Vornic Stănilă care veni cu maĭ mulţĭ boerĭ, episcopĭ şi maĭ mulţĭ din cler chemaţĭ de Mircea ciobanu fiu luĭ Mihnea cel rĕŭ, cu viclenie la curtea Domnéscă; éră el năpusti pe beşlii turcĭ de a'ĭ măcelări pe toţĭ la anul 1557, 3 Martiŭ în a 3-ea a sa Domnie şi care după mórtea luĭ saŭ îngropat chiar în acea biserică din curtea Domnéscă,) unde este astădĭ chiar pórta bisericĭ în potriva trecătóreĭ poduluĭ Dâmboviţi din vadul sacagiilor (acesta este al II-a vad al cărătorilor de apă căcĭ cel d'ântêiŭ este cel de la podul Beiliculuĭ) de acolo érăşĭ începe. didul pênĕ în colţul pieţiĭ ceĭ micĭ înpotriva poduluĭ Dâmboviţi, ce duce astădĭ la Municipalitate, éră atuncĭ intra în livedea Gospod, acolo era ciairu cailor pădĭtorilor çitadeleĭ şi maĭ târdiŭ şi a casi domnescĭ. Acéstă livede era pe tĕrâmul pe care este astădĭ Dómna Bălaşa, spitalul Brăncovenesc, Municipalitatea şi casele luĭ Constandin Brîncoveanu, caruĭa 'ĭaŭ plăcut să şi le facă pe acea livede, saŭ pe acel prund al Dâmboviţi căcĭ aşa se numia Sf. biserică cu patronagĭu Sf. Nicolae dela spatele Dómni Bălaşi care se nu-

meşte pênĕ astăḑĭ Sf. Nicolae din prund, şi în acel colţ al cetăţui era ardicat şi un turnuleţ pentru apărarea ḑiseĭ trecătóri spre livede cum şi a căieĭ luĭ Şerban-Vodă ce ducea la Olteniţa. De aci pornea ḑidul formând careul, şi se urca pe partea stângă a căieĭ Tîrguluĭ d'afară, pe lângă curgerea rîuluĭ ce curgea din târgul Cuculuĭ, pênĕ lêngă móra din rĕspîntiile astăḑĭ ale Bărăţieĭ; éră în acéstă faţadă a ḑiduluĭ, era pórta de jos în protivă de calea ce ducea în or. Bucurescĭ, astăḑĭ uliţa Răchtivanuluĭ; şi dela menţionata răspîntie forma ḑidul Colţiĭ şi continua spre tîrgul Cuculuĭ vis à-vis de loculĭ astăḑĭ al Bărăţieĭ, érăşĭ pe lângă marginea aceluĭ rîŭ ce curgea chiar pe strada Braşovenilor de aci érăşĭ forma colţul şi continua pe partea stîngă a vechilor cavafĭ, astăḑĭ strada Marchidanilor, pênĕ la colţul astăḑĭ în potriva prăvĕliilor Coengiopulo şi de acolo continua ḑidu la vale pe strada Şelarilor, pênă la pórta cea mică a cetăţui în rĕspânţĭ.

Éră în colţul din dél era fântânile cetăţui şi unde s'aŭ format baia palatuluĭ după strămutarea luĭ Mircea Vodă cel bătrîn péste drum de hotelul astăḑĭ numit Caracaş. Tótă acéstă cetăţue atuncĭ era păḑită de catane şi

ḑe şefi lor castelanĭ, care se numescę în limba slavonă Grădişteni, póte şi acéstă familie... a'şĭ conserva numele de atuncĭ fiind-că după arderea şi desfiinţarea acesteĭ cetăţuĭ, se vedea coprins un fórte mare spaţiŭ al cetăţuĭ de acéstă familie a Grădiştenilor, stăpînind-o chiar în ḑilele nóstre pe când era făcută temniţa saŭ puşcăria; precum şi tunurile aceleĭ cetăţuĭ după dărăpănarea eĭ aŭ fost rămas tot în acel loc ca într'un arsenal, saŭ şi maĭ târḑiŭ, când şi ţara nóstră aŭ cumpărat tunurĭ s'ar fi păstrat tot acolo; de aceia 'ĭa rămas şi numire de puşcărie, căcĭ vulgul de atuncĭ tunul îl numia puşcă, ĭar puşca flintă.

La anul 1385, din ordinul luĭ Mircea cel bătrân s'a ḑidit şi biserica din acéstă cetăţue şi palatele domneştĭ unde venea de şedea numaĭ iarna. (Acesta este gloriosul şi marele Domn al Românieĭ, care stăpâni Dobrogia şi cetatea Drâstoruluĭ (Silistra) şi pe care în urmă le dete înapoĭ alţĭ Domnĭ otomanilor şi drept memorie că Români stăpâneaŭ şi dincolo de Dunăre aŭ rămas obiceiul când Dunărea îngheţa şi comunicaţia ambelor marginĭ se făcea călărĭ, cu trăsurĭ saŭ pe jos, cel dântâiŭ om, Turc s'aŭ Român ce venea la Vodă cu vestea (mujdea) că s'a prins Dunărea şi a

început comunicaţia, priimia de la visterie o pungă de banĭ (bacşiş) 500 de leĭ, acest obiceiŭ s'aŭ păstrat pênĕ la Grigorie Vodă Ghica 1827) — şi ca să facă onóre orăşenilor aŭ pus aceleĭ bisericĭ şi patronagiul Buneĭ Vestirĭ, adică tot acela ce avea cea d'ântêiŭ biserică din Dobrotésa ḑidită la începutul oraşuluĭ.

S'aŭ fondat tot atuncĭ şi biserica Sf. George, cel vechiŭ patron al ţări din sus de móră de pe calea Târguluĭ d'afară, unde trăgea şi Mitropolitul, când venea cu Domnul din reşedinţă. Acéstă biserică este vechia Mitropolie a ţăriĭ româneştĭ după mutarea reşedinţeĭ din Tîrgovişte, pînă ce aŭ fondat Constandin-Vodă Brăncoveanu pe cea de acum. La acéstă Mitropolie s'aŭ refugiat boieri de aŭ tras clopotele, când fu chemaţĭ la curtea Domnéscă de Radu-Vodă al XI-lea la anul 1665, ca să'ĭ omóre, şi de acolo retrăgêndu-se dinpreună cu toţĭ slujitorĭ la sat la Cotrocenĭ, (astăḑĭ suburbia Sf. Eleftere, ce se tălmăceşte libertate, avênd date de atuncĭ drept pomenire Sf. Bisericĭ şi Icóna făcătóre de minunĭ a Sf. Elefterie, a lăsa un Domn pe Antonie-Vodă din satu Popeştĭ, care după fuga luĭ Radu-Vodă şĭ suiseră pe tronul Domniĭ la 21 Aprilie

1669, în ḑioa de paşte, în vreme ce ţinea Sf, leturgie şi a evangelií, aŭ pus de aŭ jurat toţí boierí, că vor trăi uniţí şi fără íntrigí jurând şi Măria sa, că va domni cu credinţă şi fără părtinire, iar jurământul ce l'aŭ făcut s'a scris, şi s'a iscălit chiar în Sf. Biserică a Mitropolieí, şi l'aŭ dat în mâna luí Vodă, şi de atuncí aŭ rămas obiceiul când să citesce la Mitropolie faţă cu Domnul Sf. evangelie în ḑioa învieri Domnuluí Christos la leturgie să se copieze evangelia luí Ión de către logofătul de obiceiurí (ministrul instrucţií publice) şi puind pecetia logofeţií să se dea în mâna luí Vodă chiar în biserică. S'a fondat apoí nu departe d'acolo şi vechia biserică a Stelií de către un mare neguţător tîrgoviştén ce aŭ fost fondator şi al biserici Stelea din Têrgovişte şi unde se păstra icóna făcătóre de minuní a Sf. Mina, care astăḑí după arderea bisericeí se află la Sf. biserică a suburbieí Verguluí.

Viŭ a arăta şi vre-o câte-va descoperirí ce putuí face asupra situaţiunelor din ocolu oraşuluí Bucurescí după ce deveni dînsul capitală, adică din ḑilele lui Constandin Brăncovénul anul 1689, şi de când a rămas şi acel obiceiŭ religios, a primi D-nií, ţereí Ro-

mănesçtĭ Sf. ungere în Sf. biserică din curtea veche, ca benedicţia ce o primea de la Buna-Vestire, precum şi sultani la suirea lor pe tron se încinge pînă astădĭ cu sabia gloriosuluĭ Sultan Osman. Am vădut în „Revista Română“ din 1861, descrierea ce se face pentru numirea poduluĭ Calicilor. Este prea adevărat, că populaţia cea sermană locuia acolo: însă fie'mĭ permis şi mie, a mă lua şi după o tradiţie ce se ţine încă între Bucurescene, că póte acea cale să'şĭ fi priimit numirea după vre un nume al vre-uneĭ cerşetóre Caliţa, saŭ a vre uneĭ jupânese, care neputînd trece cu înlesnire şanţul, unde este făcută podişca de la Sf. Ilie, şi pe unde se strecóră apa din Antim şi Dudescu; să fi făcut ea drept pomenire acea podişcă asemenea; pomană se obicĭnuieşte de maĭ mulţĭ românĭ, şi după numele eĭ, să fi rămas numirea la tótă calea. Daca am vorbit de acea apă ce se scurge pe acolo voĭ a arăta cele ce am putut culege şi despre dînsa.

In vechime acea apă, pleca de la isvorul tămăduiri supt délu Cotrocenilor, astădĭ puţu cu apă rece, şi trecea în mahalaoa Dudesculuĭ, trecând prin postovarĭ, unde forma bălteţu şi unde se spăla postavurile, şi d'acolo

pe lîngă ḑidul astăḑĭ ale Antimuluĭ, trecea d'acurmeḑişŭ calea Calicilor şi trecea prin fundul curţeĭ astăḑĭ a D-luĭ Fălcoianu şi eşia lîngă délu Mitropolieĭ, apoĭ se asvîrlea în Dâmboviţă lîngă podul astăḑĭ de la Municipalitate. Acésta însă pînă a nu se statornici palatul Dudesculuĭ în mahalaoa Dudesculuĭ, în care aŭ şeḑut şi Mihaĭ Vitézu când a primit vineţe (viḑite) de la Emirul turc, că mersese pe jos de la casa vistieruluĭ Dan ca să pue mâna pe Mihaĭ, cu 1000 de turcĭ (veḑĭ „Revista Română"), căcĭ de atuncĭ a rămas numirea poduluĭ de peste Dîmboviţă din Dudescu de „podu Turculuĭ". Eară acea monastire albă era Mihaĭ-Vodă, căcĭ era albită de curînd făcută.

Strejile saŭ Barierile cele vechĭ eraŭ: I. Bariera pisculuĭ, (drumu Olteniţ') căcĭ pîntre bălţişurile Dâmboviţa se forma o limbă de pămînt care se numea pisc şi pe unde trecea Văcăreşti la moşia lor din délu viilor, care păstréḑă pênĕ în ḑioa de astăḑĭ numele de Văcărésca, căcĭ şi chiar situaţiunea pe care s'a făcut în urmă sf. Monastire Văcăreştĭ ce servea de citadele luĭ Nicolae Mavrocordat la anu 1720, se numeşte pênĕ astăḑĭ Văcăreşti, éră nu Mavrocordeştĭ.

La acea citadelă a bătut prinţul Rempnin cu armata Ruséscă tótă oştirea Otomană la anul 1770. II-a stréjă era la Biserica cu sibilele saŭ Biserica cu sfinţĭ, aceĭ sfinţĭ ce se vĕd pre muriĭ eĭ sunt toţĭ filosofĭ saŭ ceĭ maĭ înţelepţĭ aĭ antichităţĭ; acea stréjă comunica la Oboru-vechĭ saŭ tîrgul d'afară. In Biserica Oboruluĭ-vechiŭ fondată de la 1760, este o cruce în altar mare de marmură ca cea dela Călugărenĭ şi înaltă pînă în catapetésma Biserici, plină de sculpturĭ frumóse şi arabescurĭ bisantine; iéră prin inscripţia în limba românéscă să rógă fondatoruluĭ eĭ, serdarul Mogos, de toţĭ trecători ceĭ ce se vor aduna la acel òbor să róge tot d'auna pe Dumneḑeŭ pentru a păḑi ţara acésta românéscă de rele să nu paţă (este vrednic de admirat acel colosal şi religios monument). Acolo este şi Icóna Sf. Ioachim şi Ana, acea dată de Ipsilant domnul ţări.

III-a stréjă era în calea Mogoşóeĭ la puţul cu ḑalele, lîngă care, 'şĭ-aŭ făcut familiile Cantacusinilor locuinţele lor, apoĭ maĭ tărḑiŭ Clinceni, Blehani, Filipesci şi Colfeşti, acéstă familie din urmă este aceea ce fu blestemată de mitropolitul Antim când 'l sugrumă în luntre şi 'l înecă Colfescu în Dunăre, fiind

orînduit de Vodă a'l trece Dunărea și a'l îneca la mijlocul eĭ, casa acesteĭ familiĭ, din nenorocirea capitaleĭ, astădĭ este palatul de reședință, fie ca să se facă palatul cel noŭ pe locul Banuluĭ Constantin Filipescu, care era casa luĭ Avram din neam în neam în capitală, éră acela după locul Iudeĭ să se facă grădina (urația autoreluĭ). Aprópe de acéstă barieră, afară a fost maĭ tărdiŭ înființat metohul Episcopieĭ Râmniculuĭ, în ale căreia case a tras prințul Coburg, mareșalul oștirilor austriace, care venise cu oștire în dilele luĭ N. Mavrogheni Domnu; tot acolo saŭ sfințit la 1830 și stégurile oștireĭ româneștĭ de Gregorie Metropolitul.

IV-a stréjă era lîngă podișca disă a Calicilor saŭ a Calițí la Sf. Ilie după acea cale; acéstă barieră era stabilită la marginea apeĭ ce am arătat că să scurgea de la Isvor.

Iar a V-a stréjă de lîngă podul Dêmboviți din calea Giurgiu saŭ podu Șerban-Vodă, s'aŭ înființat mult maĭ tărdiŭ, după ce aŭ început a se popularisa suburbiile Slobodia, Sf. Spiridon cel noŭ și Sf. Ecaterina făcută de Pană Vistieru din vechime cum și Mitropolia făcută de Constantin Brăncoveanu. Acesta, după bătălia luĭ Leon Tomșa Vodă la anul 1632,

când se bătu prin bălţile şi pădurile aceleĭ localităţĭ de peste Dâmboviţă cu Aga Mateĭ Basarab, care maĭ tărḑiŭ deveni Domn al ţări şi după ce birui pe Aga Mateĭ, ordonă de se făcu o movilă peste mormintele celor căḑuţĭ în acea bătălie şi aridică o cruce mare de piatră pe care se săpă tótă acea întîmplare şi o înfipse drept monument peste acea măgură. Crucea este pînă în ḑioa de astăḑĭ în curtea biserici Slobodia cu patronagiul Sf. George aridicată de către acest Domn pe calea Şerban-Vodă astăḑĭ.

Iar în ocolul oraşuluĭ Bucurescĭ pînă în depărtare de un ceas saŭ două de Capitală, voesc a descri origina situaţiunilor aceluĭ spaţiŭ, începênd de la mânăstirea Văcăreşti cea fondată de Nicolae Mavrocordat la anul 1716 şi pe care o avea fanariotul Domn ca o cetăţuie de apărarea sa, de temerea ceĭ insufla boieri Românĭ şi în care clocea scopurile sale cele mârşave şi trădătóre, avênd şi pe Dómna sa în haremul pe locul unde aŭ fondat şi biserica suburbieĭ Foişiorul, acea citadelă, astăḑĭ, temniţa, fu fondată pe moşia vechĭeĭ familiĭ a Văcăreştilor. De acolo spre rĕsărit este satul Popeşti, proprietatea vecheĭ familiĭ a Popeştilor unde se găseşte pînă astăḑĭ o biserică rui-

nată, pentru care tradiţia ḑice, că, un fiŭ de Domn (trebue să fie Alexandru cel frumos) ar fi păstrat ascunsă în acea Biserică o jună frumósă pe care o iubea, şi dovedindu-se acésta, de atuncĭ se află biserica părăsită. In ocolul oraşuluĭ spre Nord, este câmpia Vitanuluĭ, unde vitele orăşenilor 'şĭ avea păşciune, apoĭ este spitalul de ciumă, înfiinţat de Nicolae Mavrogheni, nu departe de acolo, este mânăştire de călugărĭ Cernica, înfiinţată la anul 1608, de Vornicu Cernica Stirbeĭ, în ostróvele bălţilor apeĭ Colintineĭ şi în apropierea moşieĭ vechieĭ familiĭ a Dudescululuĭ şi între monaştire şi apa Dîmboviţa aŭ fost şi o altă monaştire de călugăriţe înfiinţată de soţia luĭ, Jupănésa Chiajna şi amîndouĕ fură dotate cu marĭ proprietăţĭ, iar acea de călugăriţe fu într'o nópte călcată de Tătarĭ şi maĭcile robite şi hrăpite, şi de atuncĭ s'a şi desfiinţat (veḑĭ istoria monastiri Cernichi, scrisă sub patronagiul bunuluĭ şi cuviosuluĭ Stareţ actual Archimandritul Stefan în anul trecut, de un stăruitor monach a nume Casian, care în acea monastire s'a ocupat fórte cu zel cu descoperirea şi descrierea eĭ istorică). In apropierea acesteĭ monastirĭ 'şĭ a avut vila şi palatele de vară Şerban vodă Cantacuzino, (se maĭ vĕd

ruinele). Urmédă apoĭ monastirea Panteleimonu fondată de înalta familie Ghica, cu spital şi cu primirea de săracĭ, acolo în vremea invasiunilor austriace a fost tabăra generaluluĭ prinţ Coburg. In acea apropiere este şi monastirea Mărcuţa saŭ Maricuţa, fondată în al XVI secol, apoĭ renoită de familia Ipsilanti, fiind situată în marginea bălţi Colintina, unde aŭ fost pînă la anul 1820 tipografie şi fabrica de tistimeĭurĭ saŭ tipărirea florilor colorate pe acele basmale, apoĭ fabrica s'a mutat la Cişmegiŭ în locul unde astădĭ este casele generaluluĭ Florescu, iar tipografia în palatele luĭ Mavrogheni lîngă cişmeaua cu acest nume în capul poduluĭ Mogoşóeĭ, tipărind cărţĭ românescĭ sub patronagiul luĭ Dimitrie Toplicénu, cărţĭ elene sub patronagiul doctoruluĭ Costandinache şi note de musică orientală (Psaltichie) sub patronagiul întêiuluĭ profesor Petre Efesiu. Spre Nord de Mărcuţa era monastirea Plumbuita, fondată de Mateĭ Basarab tot lîngă balta Colintini, unde se făcea şi vechiul bâlciŭ Drăgaica, tradiţional la răpirea Sabinelor. Pe acel tărîm fu bătălia luĭ Matheĭ vodă în secolul XVII, la care Bucureşteni priveaŭ cu mic cu mare după gardurile grădinelor lor (vedĭ istoria ţeri). Pe întinsa câm-

pià a aceluĭ loc se făcea şi bâlciul cel mare lîngă oraşul Bucurescĭ numit Moşi; pe a luĭ întindere să încumetrea Băltăreţu cu Munténu, 'şĭ vindéŭ Români manufacturile, să făceaŭ jocurile şi petrecerile în presenţa chiar a Domnilor ţeri, cari veneaŭ se încuragieḑe populaţia şi să fie şi el vëḑut şi cunoscut şi de copii din faşă, de şi de tristă memorie dar tot trebue să arăt, că, tot acolo cu ocasia bâlciuluĭ se esecutaŭ sentinţele făcătorilor de rele prin spînḑurătorĭ şi alte torturĭ, aci s'aŭ numit Colintina saŭ Ocolina după cum am arătat că, acel bălciş ocolea oraşul Bucurescĭ. Apoĭ spre Nord era balta Herestreuluĭ şi a Floreschi, se numea aşa, căcĭ acolo a fost vila şi casele familie Floreştilor, şi în a căror sate şi móră se fabrica înălbirea pânḑelor şi tăerea lemnărieĭ. Nu departe începea dumbrava Bănesi, proprietatea Banuluĭ Ghica, remăsa vëduveĭ séle Bănésa, al căreĭa nume se păstréḑă pînă astăḑĭ. La acéstă dumbravă se serba tot-d'auna de Bucureştenĭ ḑioa întêiŭ de Maiŭ; acolo se auḑea cântările cele melodióse ale cuculuĭ, privighitorile, turturelele şi ciocărlia, sbegul meilor pe lîngă oiţe şi fluerul ciobanuluĭ cu cavalu, cum şi cimpoiul grădinaruluĭ, cobza şi vióra lăutaruluĭ, iar în

vremea fanarioţilor, tambura, naiu şi chemanu făceaŭ desmerdarea publiculuĭ, maĭ în urmă se ivi chitara cu panglica lată, atîrnată de gât, clarinetu, fagotul şi altele. Acolo se desfăta de odată cu primă-vara juni şi junele Bucureştilor, codiţile două lăsate pe spate, iar căciuliţa pe sprîncénă, bojamaua şi tistimelu, conteşu şi malotéua, maĭ târḑiŭ işlicu şi fesul (çefte caic), antiriŭ de sevaiŭ, ciacşirul roşu de lahurĭs aŭ engiur şal, şi în urmă fracu[1], capela şi pardesĭu variaŭ acea societate. Acolo se întreceaŭ Bucureşteni cu cai lor cu cociile, butcile şi maĭ târḑiŭ droscile şi cabrioletile, 'şĭ încura călăreţu bidiviul, şi coconaşu armăsaru de misir, iar maĭ tărḑiŭ domnişorul iapa englezéscă. In fine la acea dumbravă se făceaŭ poesiile cele maĭ amoróse, frunḑă verde şi o lalea, cuculeţ peniţă sură, faretra veli, psichi athlia, luna e lumina lumi, nu mĕ pedepsi stăpîne, tu'mĭ ḑiceaĭ odată, bâr-oiţă-bâr, şi maĭ tărḑiŭ, d'aşĭ fi iubito gingaşa flóre, valsurile de Lanner şi Straus, polca şi în fine cancanul. Acolo era întâlnirea cea desfătătóre a societăţeĭ Bucurescene de-odată cu ḑâmbetul primă-veri; jupănésa cu fetiţa, cuconu cu cuconiţa, dama cu demoasela, domnu cu dómna, cumnatul cu cuscru, naşu cu finu,

socrul cu sócra, babaca cu thiţa, neneca cu thioca, boeru cu jupânu, archonserdaru cu chir Nicolae, domnu Costică cu musiu Jean; apoĭ vedea cine-va maĭ de lăturĭ şi pe ostaşĭ, haiducu cu panduru, şeimenu cu arnautu, deliu cu ciohadaru, husaru cu dragonu, şi ulanu cu cazacu, iar feciorii se întreceaŭ, visitiu cu birjaru şi ciocoiu cu lacheu. De la acea dumbravă începea spre occident întinsa câmpiă a Giulestilor pînă în Dâmboviţă, se vede biserica cea mare în ruina făcută de familia Giuleştĭ; acolo a fost şi salhanaoa din vechime, precum la marginea moşieĭ astădĭ şoseaoa Chiselef, era şi móra cea mare de vînt, a căruia turn nalt de ḑid şi petre, s'a văḑut pînă la anul 1831 desfiinţîndu-se la facerea şoseleĭ, turnul acela era în dreptul basenuluĭ de astăḑĭ şi în dreptul bisericeĭ fondată de Nicolae Mavrogheni lîngă palatul şi cişmelile luĭ cu patronagiul isvorul tămăduiri, unde de la anul 1819 s'a înfiinţat menţionata maĭ sus tipografie. De acolo în ocolul Bucurescilor era morile Vlădichi Filaret numite la Grozăveştĭ lîngă farmazonu (un grec ce da cu ḑodiele) numit astăḑĭ Malmaison, apoĭ în urmă satul Cotrocenĭ astăḑĭ suburbia Sf. Elefterie priimit acest nume după Sf. Icóna ce se păstréḑă în

3*

biserica acelei suburbie, și în apropierea căria era villa saŭ palatele Brancovenilor și a Filipeștilor. Tradiția dice, că, pe acele délurĭ era pădurĭ fórte marĭ, și că acolo ascundêndu-se Șerban Vodă Cantacuzino de năvălirea tătarilor și făgăduind înfiinţarea uneĭ monastirĭ aŭ și fondat'o pe acel terâm. Pe acel dél a fost tabăra rușilor la întîia invasiune în vremea Ecaterini. De acolo în ocol începea délu Spireĭ, numire priimită după patronagiul monastireĭ Sf. Spiridon ce este pe acel dél; acolo se făceaŭ petrecerile orășenilor în serbătorile paștelor, dulapurĭ și horĭ. Pe acel délŭ a făcut Ipsilanti palatul Domnesc care aŭ ars, în care palatŭ aŭ tăiat turci pe Domnul Hargerliu, aruncându'ĭ trupul gol după feréstră în curte, apoĭ de acolo continuă délu spre cișmeaoa luĭ Filaret Mitropolitul, și maĭ nainte pe la frumósa grădină a luĭ Bellu pînă iarășĭ la Văcăreștĭ de unde am început descrierea ocoluluĭ Bucurescĭ.

Să arăt și vre-o câteva monastirĭ ce în urmă s'aŭ aridicat împrejurul orașuluĭ Bucurescĭ de fericițĭ Domnĭ, și care a fost și îndemnul cel maĭ mare ca să se întindă orașul atît de mult din véc în véc, căcĭ populaţia se colonisa tot-d'auna înpregiurul lor. Monas-

tirea fondată de familia Crețuleștilor în calea Mogoșóeĭ la stréja de la puțul cu dalele, monastirea Sărindarul saŭ Carantanul fondată de familia Cocorăștilor maĭ întăiŭ, apoĭ la anul 1635, înfrumusețată de Mateĭ Vodă Basarab, Biserica Dómneĭ luĭ Șerban Vodă Cantacuzino, Monastirea Zlătari, fondată de niște cuarĭ saŭ argintarĭ fórte avuțĭ (Zolotarĭ), Monastirea Sf. Ión cel vechiŭ în care a liturghisit și Macarie patriarchul Ierusalimuluĭ în vremea luĭ Constantin Vodă Brăncoveanul, monastirea disă a Colțeĭ cu scólă și spital, fondată de spătarul Mihaĭ Constantin la 1715, și al căria turn de clopotniță l'aŭ făcut meșteri din armata Svețiană aĭ luĭ Carol XII; se dice că avea și ceasornic și că peste învelitórea eĭ eraŭ alte 4 turnulețe micĭ și că la intrare pe pórta monastiriĭ eraŭ dugrăvițĭ și doĭ soldațĭ armațĭ și îmbrăcațĭ în uniforma cea Svețiană ca și când ar fi fost pușĭ să pădéscă de sentinelă. Monastirea Sf. Sava cu scóla eĭ slavonă și grécă, hanul luĭ Șerban Vodă Cantacuzino la 1680, acesta a fondat și monastirea Cotrocenĭ.

Hanul luĭ Constantin Vodă Cantácuzino la 1706. Biserica Stavropoleos de la 1701. Biserica și hanul Grecilor, monastirea sfinților

Apostolĭ din Dudescu era în vremea luĭ Constantîn Brăncoveanu, monastirea Mihaĭ-Vodă edificată de Mihaĭ Bravul la 1593, Sf. monastire a luĭ Alexandru Vodă, care în urmă fu îndreptată de nepotul seŭ Radu-Vodă, căcĭ turci când se retraseră dăduse foc erbărieĭ ce păstraŭ într'însa la 1595 dimpreună cu a Sf. Atanasie cimitirul eĭ. Hanul cel mare ca o cetăţue cu biserica Sf. George în mijloc s'a ḑidit de Constantin-Vodă Brăncoveanu şi la sfinţirea biserici aduse pe Patriarhul Ierusalimuluĭ Crisant care se însoţea de Dionisie Episcopul Tîrnoveĭ, de Climent al Andrianopoluluĭ, de Axentie al Sofieĭ, de Maxim al Ieropoluluĭ, de Neofit al Sevastieĭ (unde era şi Antim Episcopul Rîmniculuĭ, care maĭ tărḑiŭ devine Mitropolit al ţări, şi care fu înecat în Dunăre, după cum arătaĭ, acesta a fondat biserica Antimuluĭ), aducând aceştĭ Sf. Părinţĭ şi móştele sfîntuluĭ mucenic George, éră Domnu Constantin Brăncoveanu le dărueşte la toţĭ câte o basma în care eraŭ legaţĭ şi maĭ mulţĭ galbenĭ. Prea mult a imitat acest Domn nenorocit, faptele luĭ Négoe vodă Basarab fondatorul frumóseĭ monastirĭ de la curtea de Argeş, căcĭ tot după modelul aceĭ monastirĭ a fondat şi el Sf. Biserică de la

Mitropolie, pe care o fácu catedrală, el şedea lîngă dînsa în casele sale din pólele délnluĭ, astădĭ casele Brăncoveneştĭ. Lîngă ḑidul ăstor case amorîră dorobanţi pe Preda vornicu luĭ papa Postelnic în rescóla lor 1660, (veḑĭ crucea de piatră în ḑid) Dómna Bălaşa fiica sa edifică biserica cu acest nume pe calea Calîţĭ saŭ Calicilor, făcând asil de ómenĭ săracĭ. Mitropolitnl Filaret înfiinţéḑă o cişmea frumósă pe câmpia de lîngă Mitropolie. Scarlat Ghica, ḑideşte biserica Sf. Spiridon cel noŭ pe calea Şerban-Vodă. Bărăţia saŭ biserica catolicilor se fondéḑă de un italian, anume Delciaro, în vremea luĭ Stefan-Vodă Cantacuzino cu berat de la pórta Otomană şi de acea i saŭ pus numele de Bărăţie, adică document, autorisaţie, şi cu condiţie să nu aridice turnul nalt.

Sf. Biserică de la mahalaoa Foişoru, ce este făcută în dreptnl monastiri Văcărescĭ în partea cea stîngă a maluluĭ Dâmboviţi, este aridicată tot de N. Vodă Mavrocordat la 1718, căcĭ lîngă acéstă Biserică era palatele Dómneĭ sale (haremul), şi de acolo făcuse un pălimar lung ca un foişor şi cu învelitóre prin care mergea Dómna de la Haremul eĭ pînă

la Văcărescĭ la Vodă, acest foişor era aridicat pe maĭ mulţĭ stîlpĭ pe un spaţiŭ de o oră călătorie, şi cu ferestre în amîndouă laturile şi continua lungimea luĭ peste luncĭ, peste grădinĭ şi chiar peste apa Dâmboviţi, şi de atuncĭ s'a numit acea mahala a Foişoruluĭ. Iradiţie acésta se spune de toţĭ bătrîniĭ aceleĭ mahalale. Sf. biserica Gorganĭ ḑidită între apa Dâmboviţi şi balta cea mare ḑisă astăḑĭ a Cişmegiuluĭ i s'a pus numele de Gorgan (aşia se numesc măgurile cele înalte) căcĭ ea se află pe d'asupra aceĭ măgure, în mijlocul bălţeĭ cismelelor, care baltă coprindea în vechime şi Sf. biserică ce se numeşte Schitu Măgureanuluĭ. Aceştĭ măgurenĭ este o familie veche a ţări şi în acea direcţie d'asupra bălţi Cismegiŭ, aŭ ḑidit acea Biserică şi aŭ făcut'o Schit de maicĭ, care nu se ştie când aŭ apărut. Asemenea în marginea bălţi de la Icóna s'a ḑidit Sf. monastire de maicĭ ḑisă la Icónă şi 'ĭaŭ rămas acest nume, căcĭ se ḑice că ar fi făcut o minune Icóna maici Domnuluĭ, găsindu-se într'o ḑi lăcrămînd. Acestea fiind cunoscinţele mele despre oraşul nostru, pentru restul monumentelor şi clădirilor văḑute în Istoria Românieĭ de Tunusli, Sulţer, Fotino, Şincaĭ, Aron, Eliad, Laurian, Bălcescu şi alţi,

de maĭ înaintea lor, care le aŭ descris şi eĭ tot după culegerile ce aŭ putut face.

Iar eŭ mĕ mărginesc numaĭ pînă nu isprăvesc ca să arăt că cu reson s'aŭ scris de uniĭ din istoricĭ, că judeţul Ilfov începea chiar de lîngă pórta de sus a cetăţui Bucurescilor, căcĭ nefiind oraş pe partea cetăţuieĭ cea despre apusul sóreluĭ, adică pe direcţia stradeĭ francese de astădĭ, se începea numele judeţuluĭ Ilfov; apoĭ cum maĭ târdiŭ acel tĕrêm peste care se afla situat oraşul Bucurescĭ, aŭ devenit moşiĭ Domneştĭ şi Domniĭ leaŭ şi închinat locurilor sfinte de la muntele Atos, Alexandria şi Ierusalimuluĭ. Acestea s'ar putea descoperi din vechile documente ale acelor monastirĭ foste chiriarhe, care sunt în arhiva documentelor; după a mea părere insă, şi pentru acésta dic că maĭ tărdiŭ devenind tare Islamismul şi care persecuta creştinismul, aceste locurĭ s'aŭ închinat şi s'aŭ pus sub patronagiul diferitelor lavre orientale, care se protegeaŭ de către împăraţi otomanĭ.

Pentru că am vorbit de oraşul de bucurie Capitala Românieĭ, voesc a arăta ceva în prescurtare şi despre starea luĭ cea socială.

Principiurile religiuneĭ ortodoxe a Românilor păḑit tot-d'auna cu mare veneraţiune, pos-

lurile, milostenia, spovedania, sfînta comunicătură, mergerea la biserică făceaŭ reputaținnea cetățénului; onórea, fidelitatea, timiditatea modestia și lucrul firelor făceaŭ reputațiunea femeilor. — Ce lucrédă fiăta? o pólă de icónă pentru paște la maica Domnuluĭ saŭ rugavițe pentru archiereŭ.—Ce lucrédă nora ta? îșĭ cóse rochia. — Dar finul teŭ ce face? învață la chrisolora saŭ Esop, la comita saŭ Omer gramatică Lascarios saŭ Terpsithea.—Bărbatul teŭ unde este? Aŭ plecat în taxit cu marfă, saŭ a intrat în chiverniséla.—Dar soțul tĕŭ ce se face? s'a dus la Ierusalim.—Unde este măta? s'a dus cu țața Tinca pînă la Sf. Vinerĭ saŭ la Sf. Lefterie și de acolo la Herestreŭ la nălbitorésă pânḑi.—Când se cunună sorta? când o vrea Dumneḑeŭ. — Când isprevițĭ casele vóstre? când o vrea Dumneḑeŭ.—Dar de ce a murit tatăl tău? că 'ĭ s'a isprăvit ḑilele.—Dar de ce a păgubit? căcĭ nu l'aŭ ajutat Dumneḑeŭ.—De ce a ajuns vărul teŭ în asemenea ticăloșie? căcĭ a fost blestemat de părințiĭ luĭ, fiind-că bine cuvêntările părinților întemeiaḑă casa fiilor.—Cum ațĭ petrecut a séră? am chemat vicleimul și stéoa.—Unde mergețĭ la vară? la Cernica saŭ la Căldărușanĭ?

Clerul pînă la venirea Domnilor fanarioțĭ

Nicolae Mavrocordat anul 1716 a fost Românĭ şi fórte puţinĭ Grecĭ saŭ Bulgarĭ; serviciul divin se practica in limba Slavonă şi grécă pînă la Domnia luĭ Mateĭ Vodă Bassarab annul 1640, apoĭ începuse pe alocurea limba Românéscă, dominată de cea grécă, căcĭ toţĭ câţĭ nu eraŭ cu obiceiurile grece (fanariote) eraŭ muḑicos.

Guvernele pînă la Nicolae Mavrocordat maĭ aveaŭ acel Românism, acele obiceiurile vechĭ de nobleţe şi fraternitate naţională, boeri maĭ ţineaŭ cu poporul, cumetria, năşia şi cuscria eraŭ principiul lor religios cu care se familiarisa şi se popularisa cu clasele de jos, iar biserica era fraternitatea cu con-religionarĭ lor. După dominaţia însă a fanarioţilor a început luxul şi slăbiciunile orientale şi cu acestea ura şi antipathia reciprocă.

Desele invaḑiunoĭ în adevĕr aŭ contribuĭt mult la desvoltarea civilisaţiuniĭ, dar ce folos? că aŭ omorît naţionalismul, şi industria.

Comerciul şi industria eraŭ scóla de educaţiune a Românilor, căcĭ isnafurile (corporaţiunele) de meseriaşĭ îşĭ aveaŭ particulara lor onóre şi activitate, cavafi, şelari, cojocari groşĭ, croitorĭ, postovarĭ, tabacĭ şi lemnarĭ concuraŭ fără preget, lucru lor era cu soli-

ditate şi acurateţă, eĭ între dînşi se înmulţeaŭ, să rudeaŭ şi se ajutaŭ uniĭ pe alţĭ, iar comercianţiĭ, comisionariĭ mărfurilor Europene, (Lipscani), Marchitanĭ russeştĭ (casacliĭ) şi comportori mărfurilor orientale, se întreccaŭ între dînşi cu onóre şi creditul în cel maĭ mare grad, în cât ardicaŭ uni de la alţi capitalurĭ adese de miĭ de olandesĭ şi talerĭ fără nicĭ o poliţă saŭ vre un înscris.

Asemene credite aveaŭ şĭ în streinătate, căcĭ eĭ (Românĭ) ţineaŭ strict la onórea şi reputaţiunea lor, dovadă despre acésta avem pînă în ḑilele nóstre, căcĭ la anul 1847, când arse tot tîrgul Bucureştilor, onorabili comercianţĭ românĭ plătiră a doua ḑi datoriile lor în streinătate, fără a voi să priméscă vre un scăḑămênt la care fabricanţiĭ europenĭ eraŭ dispuşĭ a le face.

Iată amorul propriŭ al comercianţilor noştri, cărora li se cuvine tótă stima şi încrederea.

Ţiŭ eŭ minte, că pînă la anul 1828, piaţa Bucureştuluĭ, era pensionul de buna educaţiunea tinerilor; cine îndresnease umble nóptea pe la petrecerĭ, cine îndresnea să minţă, cine îndresnea să se preumble cu birja, cine îndresnea să nu salute pe preot şi pe bătrînĭ,

cine îndresnea să trécă pîn lipscanĭ saŭ prin tîrg cu vre un costum maĭ deosebit de portul seŭ, căcĭ pe dată îĭ se ḑicea că este fiul peireĭ; cine îndresnea să ţie Dum'nica saŭ serbătóre prăvălia deschisă şi să nu mérgă la biserică în vremea Sf. liturgiĭ? Se întreba în piaţă, ce păţĭ boieru ăla care jefui lumea? îl îmbrăcă în opincĭ şi ḑeghe şi îl bătu la falangă; ce păţi moflusu acela? îl închise la halmanie, îĭ orîndui erotocrisie şi'l puse în butuc; ce păţi plastografu ăla? îĭ tăiâ mâĭnele saŭ îl înfundă în o na părăsită, ce păţi, omoritoru de ómenĭ, de a treia óră? îl puse în ţépă saŭ îl spunḑură, ce păţi brutaru saŭ simigiŭ falş, îl ţintui la uşa prăvăliĭ luĭ, dar viḑitiŭ de călcă copilu ăla? îl bătu la spete, ce păţi resvrătitoru (revoluţionaru); îl dete p'în târg cu nasul tăiat.

Iată dar, Bucuresci cum s'a ţinut şi cum aŭ resistat atîtor calamităţĭ ce aŭ trecut peste dînsul, iată şi de ce a fost iubit de toţĭ streiniĭ ce l'aŭ visitat, scólele ereaŭ în adevăr cele maĭ multe cu crucea, ajută pentru limba Română şi cea Slavonă, iar procopséla desevărşită érea în limba Elenă; aristocraţia numaĭ învăţa şi pe latineşte, boierul erea într'adevăr protectorele burgesicĭ, curtea boie-

réscă devenea adese asilul nenorocituluĭ, boieru însă pretindea de la maĭ micul seŭ să'şĭ cunóscă lungul nasuluĭ.

Aceste tóte eraŭ principiurile Românilor şi cele de căpetenie era dragostea către Domnitor şi frica luĭ Dumnedeŭ.

Aşa dar oraşul nostru de bucurie pădit de Dumnedeŭ, cruţînd orĭ-ce nenorocire a venit asupra luĭ, calamitățĭ care adesea-orĭ l'a desecat şi de chiar populaţiune prin epidemie, băjeniĭ, fómete, răsbóie şi ciume, s'aŭ păstrat pînă în dioa de astădĭ numele luĭ cel frumos, fiind că în moralul principal al Românuluĭ a fost tot-d'auna drept mângîerea sa, că orĭ-ce rele îĭ va veni sunt de la Dumnedeŭ, şi de aceea eĭ le aŭ primit cu răbdare şi speranţă.

Păstred în galeria mea de tablourĭ maĭ multe modele de costumele vechĭ ale orăşenilor noştri de ambe sexe ale cleruluĭ, şi ale oştireĭ, şi trăind, promit compatrioţilor meĭ, că le voĭ publica după puterile şi mijlócele mele, promit a publica şi vechia topografie a situaţiuni capitaleĭ.

Major D. Papazoglu.